

GRUNNLAGSDOKUMENT FOR NRL I ARBEIDET MED ENDRINGER I REINDRIFTSLOVEN - FØRSTE FASE

NRL har lagt opp til en tematisk gjennomgang av reindriftsloven, slik at man sikrer en helhetlig gjennomgang og en lov som står seg over tid. Hovedproblemstillingene identifiseres for disse temaene og disse problemstillingene utdypes og drøftes slik at man har et godt grunnlag for å vurdere hvilke lovendringer som er nødvendige.

DOKUMENTETS OPPBYGNING:

Dokumentet er bygd opp ved å sammenstille gjeldende reindriftslov med forslagene fra reindriftslovutvalget. På slutten av hvert kapittel er det inntatt noen spørsmål som NRL bør drøfte. Det gjøres oppmerksom på at denne sammenstillingen ikke omfatter alle bestemmelsene i loven, men er basert på sentrale deler av loven som det er viktig å få belyst på dette stadiet i prosessen.

FORMÅLSBESTEMMELSENE.....	2
REINDRIFTSAREALENE.....	3
INTERN ORGANISERING OG FORVALTNING.....	4
OFFENTLIG FORVALTNING	9
ERSTATNINGSREGLENE	10
SANKSJONSBESTEMMELSENE	12

NØØRJEN BÅATSOESAEMIEJ RIJKESAERVIE
NORSKE REINDRIFTSAMERS LANDSFORBUND
NORGGA BOAZOSÁPMELAČČAID RIIKKASEARVI

FORMÅLSBESTEMMELSENE

Gjeldende reindriftslov:

Kapittel 1 i gjeldende reindriftslov omhandler formålsbestemmelsen og overordnede bestemmelser som skal danne grunnlag for resten av loven og lovforståelsen.

Den tredelte målsetningen om bærekraftig reindrift fremkommer i reindriftslovens formålsbestemmelse, der lovens formål er å "legge til rette for en økologisk, økonomisk og kulturelt bærekraftig reindrift med basis i samisk kultur, tradisjon og sedvane til gagn for reindriftsbefolkningen selv og samfunnet for øvrig"

Videre framkommer det at loven skal gi grunnlag for en hensiktsmessig organisering og forvaltning av reindriften. Reindriften skal bevares som et viktig grunnlag for samisk kultur og samfunnsliv. Loven skal bidra til sikring av reindriftsarealene i det samiske reinbeiteområdet som reindriften viktigste ressursgrunnlag. Ansvar for sikring av arealene påhviler både innehavere av reindriftsretten, øvrige rettighetshavere og myndighetene.

Videre fremkommer det i formålsbestemmelsen at loven bidra til å sikre forsvarlig dyrevelferd for tamrein

Reindriftslovutvalgets forslag:

Reindriftslovutvalget foreslår å videreføre den tredelte bærekraftmålsetningen, men med et mer nyansert innhold og slik at den reindriftsfaglig definisjon av bærekraftig reindrift skal være fundamentet.

Reindriftslovutvalgets foreslår at den reindriftsfaglige definisjonen av bærekraftig reindrift, beskrevet i ni forskjellige pilarer / vuodđu, skal være et fundament for den videre framstillingen av bærekraft (økologisk, økonomisk og kulturell bærekraft), samt at den gis en vesentlig plass i loven.

Grunnloven § 108 foreslås tatt inn, og arealvernet tydeliggjøres og styrkes i forslaget til § 1 annet ledd. I det nye tredje ledd heter det at loven skal fremme den samiske reindriften selvstyre. Betoningen av at loven skal bidra til å bevare og utvikle samisk tradisjonskunnskap, jf. forslaget § 1 fjerde ledd, er også et grunnleggende element som bygges ut i det videre lovforslaget.

Til drøfting i NRL:

- Er reindriftsutvalgets forslag en tilstrekkelig forbedring av formålsbestemmelsen?
- Hva annet bør inngå i formålsbestemmelsen utover forslaget fra reindriftslovutvalget?

REINDRIFTSAREALENE

Gjeldende reindriftslov:

I gjeldende reindriftslov er bestemmelsene knyttet til reindriftsarealene stykket opp i forskjellige kapitler. Den tydeligste ordlyden om sikring av arealer, framgår av § 22 hvor det heter at flyttleier ikke må stenges.

Reindriftslovutvalgets forslag:

I reindriftslovutvalgets er forslag knyttet til arealer omfattende, og samlet i kapittel 2.

Lovutvalget foreslår:

- en framheving av reindriftens mangfoldige bruk av arealer for å vise at det ikke bare er tale om beiter.
- en egen arealvernbestemmelse i § 14 med grunnlag i folkerettslige prinsipper og regler, slik som fritt og forhåndsinformert samtykke og vurdering av samlede virkninger.
- en rett til gjenopprettelse (restitusjon § 15) av reindriftsområder som er fratatt reindriften uten deres frie og informerte forhåndssamtykke, noe som også har grunnlag i folkeretten.
- at det ikke skal gis adgang til å gi samtykke til forhåndstiltredelse ved ekspropriasjonsinngrep før inngrepets lovlighet er rettslig avklart.
- en egen bestemmelse om planarbeid der det konkretiseres at samlede virkninger skal vurderes, reindriftsfaglig kunnskap skal vektlegges og at berørte reieiere har rett til å delta på alle stadier i planprosesser.
- At det i samiske reindriftsområdet på grunn eid av staten og Finnmarkseiendommen skal utøvere av samisk reindrift ha rett til deltakelse i elgjakten innenfor områder hvor de har rett til reindrift uten krav til å betale leie eller kortavgift.
- å stryke begrepet "vesentlig" i dagens § 63 fordi det ikke er grunn til å stille lavere krav ved bruk av reindriftsområder sammenlignet med bruk av andre områder. Forslaget innebærer andre rettighetshaverne ikke skal utnytte sine rettigheter på en måte som er til urimelig eller unødvendig skade eller ulempe for reindriften, på samme måte som reindriften ikke skal være til urimelig eller unødvendig skade for grunneier eller bruksberettiget.
- at hundelovens allerede gjeldende regler om sikring av hund der tamrein beiter tas inn i ny reindriftslov, med henvisning til ferdsebestemmelsen i forslaget § 22.

Til drøfting i NRL:

- **Vil man med forslaget fra reindriftslovutvalget styrke reindriftens arealvern tilstrekkelig?**
- **Hva annet bør inngå i reindriftsloven når det gjelder reindriftens arealer?**

INTERN ORGANISERING OG FORVALTNING

Gjeldende reindriftslov:

Retten til å eie rein:

Kapittel 2 Reindrift i det samiske reinbeiteområdet er i dagens lov bestemmelser knyttet til rett til å eie rein i det samiske reinbeiteområdet. For å eie rein må den inngå i en siidaandel drevet av en ansvarlig leder. Det er ansvarlig leder av siidaandelen som bestemmer hvem som får eie rein i andelen og hvor mye rein vedkommende kan ha.

Organisering:

Reindriften er i dag organisert i reinbeitedistrikt og siida med tilhørende organer som distriktstyret, siidastyret, distriktsårsmøte og siidaårsmøte. Hovedoppgaven for reinbeitedistriktene er å organisere reindriften innenfor distriktet, mens siidaen og siidaandelen står for det praktiske reindriftsarbeidet. Gjeldende lov gir i utgangspunktet reinbeitedistriktene rett til å organisere reindriften innen distriktet. Samtidig følger det av loven at forvaltningen i vid utstrekning kan kontrollere og overprøve distriktets og siidaens beslutninger som er av grunnleggende betydning for den samiske reindriften i stor grad også de som er av privatrettslig art.

Reindriftsstyret deler inn de samiske regionale reinbeiteområdene i reinbeitedistrikter med utgangspunkt i sedvanemessig bruk og skal legge vekt på at et reinbeitedistrikt får grenser som driftsmessig er naturlige og hensiktsmessige. Reindriftsloven sier videre at et distrikt skal fortrinnsvis omfatte alle årstidsbeitene for de reindriftsutøverne som er knyttet til distriktet. Hvor det er hensiktsmessig, kan årstidsbeitene være fordelt over flere distrikter.

Siida:

Med siida forstås i reindriftsloven en gruppe av reineiere som utøver reindrift i fellesskap på bestemte arealer. Loven skiller mellom sommersiida og vintersiida. En sommersiida utøver reindrift i fellesskap i hovedsak på sommer- og høstbeiteområdene. En vintersiida utøver reindrift i fellesskap i hovedsak på vinter- og vårbeiteområdene.

Ved lovendringen i 1996 blir begrepet siida innført. Her åpnes det for at det kan foretas inndeling av reinbeitedistrikt i beitesoner for bestemte siidaer eller driftsenheter. Forvaltningsmessig er det fortsatt reinbeitedistriktene som organisatorisk enhet som rår, og hvor siidaene ikke har noen autonom forvaltning av sine områder.

Reinbeitedistriktets og sommersiidaenes organisering og oppgaver:

Hvert reinbeitedistrikt skal ha et styre valgt av og blant de stemmeberettigede i distriktet på årsmøtet. Distriktsstyret representerer reindriftsinteressene i distriktet. Deres oppgaver er å ivareta reinbeiteressursene i distriktet i samsvar med lover og bruksregler.

På årsmøtet har enhver reineier tale- og forslagsrett. Ved avstemminger er den enkelte siidaandel stemmeberettiget slik at hver siidaandel har fem stemmer. Lederen av siidaandelen bestemmer fordelingen av stemmene blant de andre reineierne i siidaandel, men må alltid beholde minst en stemme eventuelt to stemmer hvis ektefeller/ samboere har felles ledelse av siidaandelen.

I distrikter der alle årstidsbeiter inngår består styret av representanter fra sommersiidaene. Loven regulerer hvordan disse skal velges. Distriktsårsmøtets oppgaver fremkommer i § 50 for hele bestemmelsen. I sommersiidaen skal det velges et styre som skal ha ansvaret for tilrettelegging av felles virksomhet og forvalte felles anlegg i siidaen, som slakteanlegg, gjerder o.l. Styret velges av siidaårsmøtet, men årsmøtet kan velge at det ikke skal være et styre for sommersiidaen.

Bruksregler og distriktsplan:

Distriktene skal ha bruksregler som utarbeides av distriktsstyret og godkjennes av statsforvalteren. Distriktsårsmøtet skal avgi uttalelse til disse. Bruksregler skal gjøre rede for forvaltningen og bruken av distriktets ressurser og skal sikre en økologisk bærekraftig utnytting av distriktets beiteressurser og inneholde regler om:

- beitebruk
- reintall
- bruk og vedlikehold av gjerder og andre fellesanlegg
- bruk av motorisert kjøretøy
- disponering av reindrifsfond
- forvaltning av distriktets øvrige midler
- fordeling av arbeidsplikter og investeringer
- andre forhold som det anses hensiktsmessig å regulere ved bestemmelser i distriktets bruksregler

Distriktsplanene skal inneholde opplysninger om virksomheten i distriktet som er nødvendige for den offentlige planlegging,

Gjennom regler om beitebruk skal distriktets reineiere sikres tilgang til nødvendige beiter, herunder kalvingsland, flyttleier og paringsområder. Reglene skal:

- ivareta prinsippene for god reindrift basert på samiske tradisjoner og sedvaner
- bygge på den tradisjonelle utøvelse av reindrift på arealene og fremme rasjonelle bruksordninger
- ikke være i strid med en siidas rettigheter etablert på særskilt rettsgrunnlag.

Leder av en siidaandel kan bringe reglene om beitebruk inn for jordskifteretten innen seks måneder etter at de er godkjent av statsforvalteren. Regler om beitebruk kan settes til side av jordskifteretten.

Reintall:

Ihht. reinl. § 60 skal det fastsettes et øvre reintall for den enkelte sommersiida ut fra beitegrunnlaget siidaen disponerer. I bruksreglene skal det bl.a. gjøres rede for de drifts- og beitemessige vurderinger som ligger til grunn for det fastsatte reintallet. Der det er påkrevet for å få en forsvarlig bruk av vinterbeitene, kan det også fastsettes et reintall for de forskjellige vintersiidaene. En vintersiida eller annen gruppering kan be om at det fastsettes et eget reintall for dem.

Overstiger reintallet i siidaen det reintall som er fastsatt etter første eller annet ledd, skal siidaen utarbeide en reduksjonsplan. Dersom siidaen ikke gjør dette, eller ikke klarer å gjennomføre planen, skal hver siidaandel redusere det overskytende antall forholdsmessig. Reindriftsstyret har ansvar for at en slik reduksjon gjennomføres.

Det kan fastsettes et øvre reintall pr. siidaandel. En reduksjon av siidaens reintall i henhold til tredje ledd skal i så fall skje ved at de siidaandeler som har et reintall som overstiger det fastsatte reintall for siidaandelen, først reduserer ned til det fastsatte reintallet. Når særlige grunner foreligger, kan statsforvalteren fastsette et øvre reintall per siidaandel.

Reindriftslovutvalgets forslag:

Distrikter og siidaer:

Reindriftslovutvalget foreslår å endre rekkefølgen på bestemmelsene om siida og distrikt. Etter dagens reindriftslov er bestemmelsene om distrikt plassert først i kapittelet, mens siidabestemmelsene kommer til slutt. Reindriftslovutvalget foreslår omvendt rekkefølge, for å belyse siidaens betydning i reindriften på en bedre måte.

Reindriftslovutvalget foreslår at distriktsstyret hovedsakelig skal ta for seg eksterne forhold, mens siidastyrer hovedsakelig håndterer de interne forholdene. Siidaene utøver den interne organiseringen og forvaltningen av reindriften. Reinbeitedistrikt foreslås å endre benevnelse til reindriftsdistriktet, og skal rette seg mot å ivareta reindriftsdistriktets interesser i møte med eksterne aktører. Det er imidlertid ikke vanntette skott mellom disse forholdene.

Utvalget foreslår også å oppheve begrensningen av antall siidaer i distriktsstyret (har distriktet flere enn syv sommersiidaer, skal styrevervet gå på omgang, jf. gjeldene § 43 annet ledd fjerde punktum). Utvalget mener at alle siidaer skal være representert til enhver tid for å kunne ivareta sine rettigheter. Det foreslås også en rekke endringer knyttet til styresammensetning, som at ikke stemmeberettigede kan velges til styret og krav til kjønnsbalanse,

Mekling:

Det regionale reindriftsstyret kan etter ønske fra en leder av siidaandel, fra en siida eller fra et distrikt bestemme at det skal mekles mellom to parter som ikke klarer å samarbeide om løsning av en konflikt. Partene som er i konflikt med hverandre oppnevner hver en person fra reindriftsmeddommerutvalget til å gjennomføre mekling og fremme løsning for konflikten. Disse personene velger i fellesskap en ytterligere person som leder, og sammen danner de meklingsorganet. Lederen innkaller til møte med rimelig varsel, og alle parter har plikt til å møte. Staten dekker kostnadene til meklere som velges fra reindriftsmeddommerutvalget.

Partene kan be reindriftsdomstolen om å fastsette regler for meklingen. Hvis partene kommer til enighet, skal meklingsresultatet komme til uttrykk i en avtale som partene underskriver. I tilfeller hvor det er naturlig med tinglysning, bør det tinglyses. Hvis partene ikke kommer til enighet, kan saken bringes inn for reindriftsdomstolen. Mekling skal være forsøkt før en sak reises for reindriftsdomstolen.

Siidaandelen:

Reindriftslovutvalget foreslår å videreføre siidaandelen som en sentral enhet i den familiebaserte reindriften.

Lovutvalget foreslår endringer i bestemmelsene om siidaandelen slik at den samiske reindriften skal ivaretas, blant annet gjennom krav til at leder av siidaandel må være aktiv reineier og bosatt i reindriftsområdet. Videre foreslår Reindriftslovutvalget en innskrenkning av personkretsen som en siidaandelsleder kan overføre siidaandelen til uten godkjenning av de øvrige siidaandelsledere. Overføring som krever godkjenning av siidaens øvrige siidaandelsledere innskrenkes ved at dersom fratredende siidaandelsleder ikke har familie eller familien ikke ønsker å overta andelen, skal den fortrinnsvis overføres til de med tilhørighet til siidaen.

Lovutvalget foreslår mer forutsigbare regler for etablering av siidaandel for de aktive reindriftsutøvere som allerede har en viss størrelse på sin reinflokk og har en vesentlig del av inntekten sin fra reindriften. De skal som hovedregel ha rett til siidaandel. Det skal imidlertid tas

hensyn til siidaens fastsatte reintall, og det er fortsatt slik at eksisterende siidaandelsledere beslutter om nye siidaandeler skal kunne etableres, etter forslaget med to tredjedels flertall.

Reindrifftslovutvalget foreslår en ny bestemmelse om aktivitetsplikt for siidaandelsledere. Leder av en siidaandel må være en reindrifftsutøver som har reindrifft som hovednæring og deltar i alle sider av det daglige arbeidet med reindrifften. Utvalget foreslår også en ny bestemmelse om fordeling av arbeidsplikter og investeringer som skal gjelde dersom siidaandelsledere i en siida ikke avtaler noe annet. Av denne bestemmelsen følger blant annet at dersom en siidaandelsleder ikke overholder sin arbeidsplikt, kan de øvrige siidaandelsledere i siidaen beslutte at vedkommende ikke kan ha sin rein i siidaen, noe som er en kodifisering av en praksis som allerede eksisterer i reindrifften.

Reindrifftslovutvalget foreslår å oppheve bestemmelsene i dagens reindrifftslov om avvikling av siidaandel dersom reintallet har vært under 50 rein i over fem år.

Bruksregler:

Reindrifftslovutvalget påpeker at bruksregelordningen er et relativt nytt konstruert verktøy som kom inn i reindrifftsloven av 2007, for å kunne forvalte reindrifften. Utvalget har foreslått at den reindrifftsaglige definisjonen av bærekraftig reindrifft skal være sentral, samt at reindrifftens tradisjonskunnskap legges til grunn for loven, lovanvendelsen, bruksregler, herunder også reintall.

Det foreslås at bruksreglene ikke skal ha samme karakter som i gjeldende lov. Bruksreglene skal først og fremst fungere som et verktøy for siidaens selvstyre, og føre til en velordnet reindrifft hvor bærekraftvurderingen skjer ut fra et mer helhetlig grunnlag, der reindrifftens tradisjonskunnskap har større plass. Lovutvalget har foreslått å sløyfe sanksjonsbestemmelsen i gjeldende § 77 knyttet til avgift ved brudd på bruksregler.

I forslaget tydeliggjøres det at bruksreglene skal synliggjøre bruken av siidaenes ressurser i distriktet, være interne regler for siidaene og distriktet, avklare bruken av beiteområdene mellom siidaene og sikre ivaretagelse av den enkelte siidaens bruk og drift av ressursene. I reindrifftslovutvalgets forslag er det siidaen som utarbeider bruksreglene, og vedtas med et flertall i distriktsårsmøte.

Statsforvalteren vil ikke lenger ha en godkjennelsesmyndighet, og kontroll av saksbehandlingen flyttes til reindrifftsdomstolen der det må reises sak for denne. Bruksreglene skal sendes til det regionale reindrifftsstyret, men ikke som en godkjennelsesmyndighet. Det regionale reindrifftsstyret skal påse at de enkelte siidaers interesser og rettigheter er ivaretatt i bruksreglene på en forsvarlig måte.

Bruksreglene skal ivareta samtlige siidaer bruk av beiteområdene, distriktsstyret skal påse at samtlige siidaer er ivaretatt i behandlingen. Beitegrensene mellom siidaene skal avklares og deretter skal det fastsettes et reintall.

Reintall og reintallreduksjon:

Utvalget foreslår endringer i reglene om reintall og reintallsreduksjon. I reindrifftslovutvalgets forslag skal sommersiidaene fastsette sitt øvre reintall med utgangspunkt i bruksreglene. Reintallet for den enkelte siida skal forelegges Reindrifftsstyret for endelig godkjenning og stadfesting

I reindrifftslovutvalgets forslag kan vedtak om reintall fattes med flertall. Siidaen har adgang til å fastsette et øvre reintall pr. siidaandel. Det regionale reindrifftsstyret kan også fastsette et øvre reintall pr. siidaandel. Ved fastsettelsen tas det utgangspunkt i et gjennomsnitt av det dyretall siidaandelen har hatt pr. 31. mars de fem forutgående årene, holdt opp mot det grunnlaget for beite og opphold som siidaen disponerer. Ved reintallsreduksjon der det er fastsatt reintall pr. siidaandel,

skal først de siidaandeler som har et reintall som overskrider det fastsatte tallet for siidaandelen først redusere til det fastsatte reintallet.

Ved reintallsreduksjon der det ikke er fastsatt reintall for den enkelte siidaandel, skal siidaen utarbeide en reduksjonsplan som legges fram for distriktsstyret. Dersom siidaen ikke legger fram reduksjonsplan eller ikke klarer å gjennomføre planen, skal hver siidaandel redusere det overskytende antall forholdsmessig. Det foreslås videre å styrke unge, aktive reindriftsutøveres stilling ved reintallsreduksjon. Aktive reindriftsutøvere som har mindre enn 200 rein og er under 35 år, er unntatt fra forholdsmessig reduksjon av reintall.

Leder av siidaandel kan bringe det fastsatte reintall og reduksjonsvedtak inn for reindriftsdomstolen, som kan sette til side og endre vedtaket.

Utvalget foreslår også at det skal være mulig med midlertidig økning av reintall i en siidaandel i forbindelse med inngåelse av ekteskap eller ved oppløsning av ekteskap. Reintallet skal da tilpasses innen fire år.

Reindriftsdomstol:

En viktig endring i reindriftslovutvalgets forslag er at reindriftsforvaltningen i mindre grad skal kunne gripe inn i privatrettslige tvister internt i reindrift. Dette overlates i stor grad til reindriften selv.

Reindriftslovutvalget foreslår å opprette en reindriftsdomstol. Dette er ikke en egen domstol, men en jordskifterett satt som reindriftsdomstol, med forsterket reindriftskompetanse og tilpassede prosessuelle regler. Reindriftsdomstolen er i hovedsak tiltenkt oppgaver som rettsutgreiing og grensefastsetting, regler for sambruk (bruksordning) og felles tiltak, fastsetting av reintall samt skjønn.

Til drøfting i NRL:

- **Er det behov for å gjøre nærmere vurderinger av siidaandelsordningen slik Sametinget har vedtatt, og hva bør i såfall utredes?**
- **Hva er viktige elementer for å ha et velfungerende internt selvstyre?**
- **Er det behov for å se på lovbestemmelser knyttet til siidaer og distrikter og skillet mellom disse, og hvilke problemstillinger er relevante?**
- **Hva med reglene for reintallsfastsettelse og reduksjon?**
- **Er bunnfradraget på 200 rein i tråd med reindriftenes syn, og skal ordningen ha en aldersbegrensning?**
- **Vil den foreslåtte ordning for mekling og reindriftsdomstol være konfliktløsende?**

OFFENTLIG FORVALTNING

Gjeldende reindrifstlov:

Reindrifststyret oppnevnes med syv medlemmer og personlige varamedlemmer, hvorav fire av medlemmene med varamedlemmer oppnevnes av Kongen og tre medlemmer med varamedlemmer oppnevnes av Sametinget. Reindrifststyret er faglig rådgiver for Landbruksdirektoratet, reinforskningen og rettledningstjenesten, og skal behandle de saker som følger av loven her samt etter Kongens nærmere bestemmelser.

Videre følger det av loven på hvilke områder at Statsforvalteren har myndighet, for eksempel godkjenning av bruksregler.

Reindrifstlovutvalgets forslag;

Reindrifstlovutvalget foreslår en omstrukturering av den offentlige reindrifstforvaltningen. Lovutvalget foreslår at viktige forvaltningsoppgaver overføres fra statsforvalteren til et nytt organ, det regionale reindrifststyret. Det følger av forslaget at det skal opprettes et slikt styre i hver region i reindrifstområdet. De regionale reindrifststyrene skal bestå av syv medlemmer der 4 oppnevnes av Sametinget i samråd med reindrifstens organisasjoner og tre av departementet. Oppnevning skal behandles på distriktenes årsmøter og forslagene sendes Sametinget.

Det regionale reindrifststyret vil få en sentral rolle i reindrifstforvaltningen og vil ha kompetanse til å ta stilling til fastsettelse av reintall der dette har offentlig interesse. Det regionale reindrifststyret vil også ha kompetanse og plikt til å påtale og om nødvendig forfølge overtredelser av bestemmelser gitt i eller i medhold av reindrifstloven eller vedtak gjort i medhold av disse bestemmelsene. Innsigelsesretten etter plan- og bygningsloven § 5-4 legges til det regionale reindrifststyret.

De regionale reindrifststyrene skal ha et sekretariat lagt til et regionalt reindrifstkontor, der oppgavene blant annet er å motta meldinger om etablering og avvikling av siidaandel, overføring av lederansvaret i en siidaandel samt etablering av sideordnet rekrutteringsandel.

Endringsforslaget innebærer også at den ytre regionale reindrifstsetaten som i 2014 ble underlagt statsforvalteren, underlegges de regionale reindrifststyrene som deres sekretariat og administrasjon

Framfor at forvaltningen skal ha oppgaver rettet mot å løse privatrettslige tvister, foreslår lovutvalget at det opprettes en reindrifstdomstol. Den foreslåtte reindrifstdomstolen skal i større grad avgjøre privatrettslige spørsmål som kan oppstå innad i siidaene og distriktene, mellom disse og enkeltutøvere, og overfor andre interessenter.

Reindrifstlovutvalget foreslår å videreføre Reindrifststyret, men med endringer når det blant annet gjelder oppnevningen av medlemmer, der fire av medlemmene oppnevnes av Kongen og fire medlemmer av Sametinget i samråd med reindrifstens organisasjoner.

Til drøfting i NRL:

- **Bør man endre den offentlige forvaltningen av reindrifst, og hvordan bør en eventuell ny struktur se ut?**

ERSTATNINGSREGLENE

Gjeldende reindrifsløvslov:

Ansvar uten hensyn til skyld:

Med dagens lov er eier av rein ansvarlig for skade reinen volder uten hensyn til skyld. For skade som volder av rein i reinbeitedistrikt, er samtlige reineiere som utøver reindrift i distriktet ansvarlige en for alle og alle for en.

Erstatning som blir pålagt reinbeitedistriktet ved distriktsstyret, skal distriktets årsmøte utlikne på distriktets reineiere i forhold til hvor mange rein hver enkelt reineier har, men slik at reineiere som godtgjør at deres rein ikke har medvirket til skaden, ikke kan pålegges å utrede noen del av erstatningen. Utliknet erstatningsbeløp er tvangsgrunnlag for utlegg.

Unntak fra det objektive ansvaret:

Erstatningsansvar uten hensyn til skyld gjelder ikke for skade som volder under lovlig flytting, opphold eller beiting på flyttlei eller beiteområde i fjell eller utmark hvor reindriften har rett til beite. Dette gjelder såfremt ikke skaden i vesentlig grad overstiger det som må anses som en påregnelig følge av en rasjonell og forsvarlig drift, eksempelvis fordi adgangen til reinbeite mv. er brukt på en slik måte at en grunneier eller bruksberettiget er blitt særskilt belastet på bufebeite eller skog.

Ansvar uten hensyn til skyld gjelder heller ikke for skade som rein under ellers lovlig opphold volder på avskåren avling dersom ikke avlingen er beskyttet ved gjerde som freder mot rein eller på annen forsvarlig måte.

Gjerdeskjønn:

I et reinbeitedistrikt kan så vel distriktsstyret som den enkelte reineier i mangel av minnelig overenskomst få avgjort ved jordskifteretten om reineieren skal ha adgang til å føre opp gjerde til støtte for sin driveplikt og sikring mot erstatningsansvar. Jordskifteretten skal i tilfelle bestemme hvor gjerdet skal plasseres og hvordan det skal utføres. Jordskifteretten kan også pålegge vedkommende grunneier å bære en rimelig del av kostnadene med oppføring av gjerdet og fremtidig vedlikehold i forhold til den nytte grunneieren for sin del vil ha av tiltaket.

Grunneier kan kreve avgjort ved jordskifteretten om deler av utgiftene ved oppføring av gjerde bør utliknes på reineierne.

Erstatningsskjønn:

I mangel av enighet som er bekreftet skriftlig av reineieren eller av distriktsstyret ved lederen, avgjøres krav om erstatning for skade voldt av rein ved skjønn ved jordskifteretten eller tingretten.

Saksbehandling av erstatningskrav:

I kravet om skjønn skal det gis så vidt mulig nøyaktige opplysninger om tid og sted for skadeforvoldelsen, skadens art og omfang og erstatningskravets størrelse. Det bør så vidt mulig gis opplysninger som kan ha betydning for å fastslå hvem som eier den reinen som har gjort skaden. Eventuelle vitner bør også oppgis.

Rettens leder skal snarest mulig foreta befarings etter at krav om skjønn er innkommet. Med på befaringsen skal være representant fra vedkommende kommune og reindrifsetaten for å bistå rettens leder med faglige vurderinger. Om mulig skal også lederen i vedkommende reinbeitedistrikt

være med, foruten den som har krevd skjønn. Er det åpenbart at det ikke er skjedd noen skade voldt av reinen, kan rettens leder avvise kravet om skjønn av eget tiltak.

Skjønnet skal fremmes så snart som mulig. Skjønnet skal vurdere om skaden er voldt av rein og er av en slik art at den kan kreves erstattet og i tilfelle taksere skaden og fastsette erstatningsbeløpet

Reindriftslovutvalgets forslag:

I bestemmelsen er "uten hensyn til skyld" fjernet, uten at dette endrer det objektive ansvarsgrunnlaget. Hovedregelen er en endring fra solidaransvaret og tilsvarer regelen i beiteloven § 7. Bestemmelsen likebehandler reindrift og jordbruk.

Ved utmåling av erstatningen får reglene i lov 13. juni 1969 nr. 26 om skadeserstatning § 4-1 (erstatningsutmålingen), § 5-1 (den skadelidtes medvirkning) og § 5-2 (lemping av erstatningsansvar) anvendelse.

Hvem erstatningsansvaret kan rettes mot:

Krav om erstatning for skade forvoldt av rein kan rettes direkte mot eieren eller eierne av de rein som har voldt skaden, eller hvis eierskapet ikke kan fastslås, mot vedkommende siida ved dennes styre eller kontaktperson. Kan det ikke innen rimelig tid fastslås hvilken siida den skadegjørende reinen tilhører, kan krav rettes mot vedkommende reindriftdistrikt.

Erstatning som blir pålagt siidaen eller reindriftdistriktet, skal årsmøtet i siidaen eller distriktet utlikne på siidaens eller distriktets reineiere i forhold til hver enkelt reineiers dyretall, men slik at reineiere som godtgjør at deres rein ikke har medvirket til skaden, ikke kan pålegges å dekke noen del av erstatningen. Utliknet erstatningsbeløp er tvangsgrunnlag for utlegg.

Gjerdeskjønn:

I et reindriftdistrikt kan distriktsstyret, siidastyret eller den enkelte reineier i mangel av minnelig overenskomst få avgjort ved skjønn ved reindriftdomstolen om reineieren skal ha adgang til å føre opp gjerde til støtte for sin tilsynsplikt og sikring mot erstatningsansvar. Reindriftdomstolen skal i tilfellet bestemme plassering og hvordan dette skal utføres. Reindriftdomstolen kan pålegge vedkommende grunneier å bære en rimelig del av kostnadene med oppføring av gjerdet og fremtidig vedlikehold i forhold til den nytte grunneieren for sin del vil ha av tiltaket.

Ved nydyrking eller liknende tiltak i utmark der det er reindriftsrett, er reineierne fritatt for det objektive ansvaret dersom områdene ikke er omgitt av gjerde som freder effektivt for rein.

Skjønn for skade voldt av rein:

I mangel av enighet som er bekreftet skriftlig av reineieren eller av distriktsstyret ved lederen, avgjøres krav om erstatning for skade voldt av rein ved skjønn ved reindriftdomstolen.

I kravet om skjønn skal det gis så vidt mulig nøyaktige opplysninger om tid og sted for skadeforvoldelsen, skadens art og omfang og erstatningskravets størrelse. Det bør så vidt mulig gis opplysninger som kan ha betydning for å fastslå hvem som eier den reinen som har gjort skaden. Eventuelle vitner bør også oppgis.

Er det åpenbart at det ikke er skjedd noen skade voldt av reinen, kan retten avvise kravet om skjønn av eget tiltak. Skjønnet skal fremmes så snart som mulig. Gjelder det skade voldt av rein som antas å høre hjemme i reindriftdistrikt, skal distriktsstyret ved lederen alltid innkalles til skjønnet.

Skjønnsstyreren kan på ethvert trinn av saksbehandlingen forsøke mekling med sikte på en minnelig

ordning. Skjønnnet skal vurdere om skaden er voldt av rein og er av en slik art at den kan kreves erstattet og i tilfelle taksere skaden og fastsette erstatningsbeløpet.

Til drøfting i NRL:

- **Er ansvarsreglene for erstatning slik reindriftslovutvalget har foreslått er tilstrekkelig for å ivareta reindriftenes interesser i saker hvor det fremmes påstander om skader forvoldt av rein?**

SANKSJONSBESTEMMELSENE

Gjeldende reindriftslov:

Gjeldende reindriftslov har et omfattende sanksjonskapittel.

Det fremgår av loven at enhver har plikt til å rette seg etter bestemmelser gitt i eller i medhold av denne lov. Det samme gjelder vedtak gjort i medhold av disse bestemmelser. Dersom virksomhet drives i strid med disse pliktene, og når offentlige interesser tilsier det, vil den aktuelle reieneieren først få pålegg om å bringe det ulovlige forholdet til opphør.

Myndighetene har i ulike situasjoner muligheter til å benytte seg av flere type tiltak, som f.eks. tvangsmulkt, forelegg og avgift ved brudd på bruksregler. Statsforvalteren eller reindriftsstyret skal påse at sanksjonene som iverksettes ikke virker urimelige i forhold til overtredelsen.

Reindriftslovutvalgets forslag:

Reindriftslovutvalget foreslår begrepet "Reaksjoner" brukes i for kapitlet som et samlebegrep. Lovutkastet skiller mellom tre typer reaksjoner ved overtredelse av bestemmelsene i eller i medhold av reindriftsloven: 1) straff, 2) administrative sanksjoner og 3) andre forvaltningstiltak. Kategoriseringen er viktig for hvilke saksbehandlingsregler som kommer til anvendelse og hvilke rettsikkerhetsgarantier som gjelder for den som blir rammet av reaksjonen.

En grunnleggende forutsetning etter gjeldende reindriftslov er at forvaltningens tiltak mot ulovlig virksomhet innen reindriften ikke skal medføre uforholdsmessige eller urimelige konsekvenser. Kravet til forholdsmessighet og rimelighet må derfor komme klart til uttrykk i reindriftsloven. Det samme gjelder et krav om samordning dersom flere reaksjoner synes aktuelle. Disse reglene bør også få anvendelse for tiltak som etter gjeldende rett ikke anses som administrative sanksjoner, for eksempel vedtak om avkortning eller bortfall av tilskudd og erstatning for rovvilttap.

Reaksjonskapitlet må ses i sammenheng med at reindriftslovutvalget har foreslått en omstrukturering av reindriftsforvaltningen. Det regionale reindriftsstyret får en sentral rolle i reindriftsforvaltningen og vil få kompetanse og plikt til å påtale og om nødvendig forfølge overtredelser av bestemmelsene. Lovutvalget foreslår videre at myndighetene i mindre grad enn i dagens lov skal kunne gripe inn i privatrettslige tvister internt i reindriften. Myndighetenes adgang til å ilegge avgift ved brudd på bruksregler foreslås tatt ut, da utvalgets oppfatning er at dette må forfølges av de reieneiere i distriktet som mener at overtredelsen har gått utover deres bruk.

Etter utvalgets oppfatning er det nødvendig at myndighetene, her som på andre livsområder, må ha adgang til å føre kontroll med at reindriften skjer i samsvar med de regler som er gitt i eller i medhold av reindriftsloven. Reindriften er en næring som har stor betydning, ikke bare for samisk kultur og tradisjon og den enkelte reieneier, men også for samfunnet for øvrig. Kontroll med at reglene i reindriftsloven blir fulgt, kan derfor ikke overlates alene til den enkelte reindriftsutøver eller næringen selv. Det er både i reindriften og det offentliges interesse at reindriftsforvaltningen i utgangspunktet har mulighet til å kontrollere at reglene overholdes og at det blir reagert mot ulovlige forhold, se lovutkastets § 86. Hva som kan anses som offentlig interesse i denne henseende, fremgår av lovutkastets § 88 annet ledd.

Til drøfting i NRL:

- **Er det andre sider ved reaksjonskapitlet som bør tas inn i ny lov?**